

به نام خداوند بخشنده مهربان

به چی، چی چی می گن؟ «کندوکاوی در فرهنگ کلامی شیراز»

گردآوری:

حسن خواجه‌ئی

عنوان و نام پدیدآور	: به چی، چی چی می‌گن: کندوکاوی در فرهنگ کلامی شیراز/ گردآوری حسن خواجه ئی.
مشخصات نشر	: شیراز: نادریان، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: [۵۷۷]ص.
شابک	: 978-622-6318-94-5
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه:ص. [۵۷۷].
عنوان دیگر	: کندوکاوی در فرهنگ کلامی شیراز.
موضوع	: شیرازی -- اصطلاح‌ها و تعبیرها
موضوع	: Shirazi accent -- Terms and phrases
موضوع	: فرهنگ عامه -- ایران -- شیراز
موضوع	: Folklore -- Iran -- Shiraz
رده بندی کنگره	: PIR ۲۰۲۴
رده بندی دیویی	: ۷۵۹/۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۷۶۴۹۵۰۵
اطلاعات رکورد کتابشناسی	: فیپا

به چی، چی چی می‌گن؟

«کندوکاوی در فرهنگ کلامی شیراز»

گردآوری: حسن خواجه‌ئی

صفحه‌آرا: نجمه خادم‌المؤمنین فولادی

انتشارات: نادریان

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

سال و نوبت چاپ: چاپ اول ۱۴۰۰

شماره شابک: ۵-۹۴-۶۳۱۸-۶۲۲-۹۷۸

قیمت: ۱۵۰۰۰۰ تومان

تلفن: ۰۹۱۷۳۱۰۰۷۲۶

ایمیل: nashrnaderian@gmail.com

وبلاگ: nashrnaderian.blogfa.com

فهرست مطالب

۵.....	مقدمه
۷.....	راهنمای تلفظ مصوت‌ها (واکه) و صامت‌ها (همخوانها)
۹.....	آ
۳۳.....	الف
۷۱.....	ب
۱۱۵.....	پ
۱۴۳.....	ت
۱۶۷.....	ج
۱۸۱.....	چ
۲۰۳.....	ح
۲۱۱.....	خ
۲۳۱.....	د
۲۵۹.....	ذ
۲۶۱.....	ر
۲۷۳.....	ز
۲۸۳.....	س
۳۰۱.....	ش
۳۱۵.....	ص
۳۱۷.....	ض
۳۱۹.....	ط و ظ
۳۲۳.....	ع
۳۳۳.....	غ
۳۳۷.....	ف
۳۴۳.....	ق
۳۵۵.....	ک
۳۸۳.....	گ
۴۰۳.....	ل
۴۱۵.....	م

۴۴۱	..... ن
۴۵۵	..... و
۴۶۳	..... ه
۴۷۳	..... ی
۴۸۱	..... اصطلاحات با معادل انگلیسی
۵۲۳	..... مشاهیر فرهنگ و ادب معاصر شیراز و کازرون
۵۷۷	..... فهرست منابع

www.ketab.ir

دوست داشتن هر چیز متأثر از شناخت آن است و دوست داشتن شیراز جنت طراز به واسطه شناخت فرهنگی هنری آن میسر است که وصف آن نزد بزرگان و اهل علم و خرد بر کسی پوشیده نیست (هر که با اهل عشق همبازی است اهل هر کجا که هست شیرازی است). پیشینه تاریخی، فرهنگی و هنری، رویدادها و دگرگونیها و آنچه در سده‌های متمادی بر آن گذشته، شیراز را شهره آفاق و انفس ساخته و نه تنها نزد ایرانیان بلکه جهانگردان و محققین خارجی در زمره شهرهای کهن باستانی چون اصفهان، همدان، ری، و نیشابور قرار گرفته و در کتب و رسالات بسیاری از آن نام برده شده است.

شیراز از دوران کهن سخنوران، دانشمندان، پزشکان، اخترشناسان، ریاضی دانان، عارفان و حکیمان، معماران و کاشی کاران و موسیقی دانان بزرگی همچون سعدی، حافظ، ملاصدرا، ملا قطب، عبدالله خفیف، روزبهان، ابن مقله، سیبویه، استاد قوام الدین و زین الدین و بسیاری دیگر در خود پرورانیده که آثار جاوید آنها نه تنها مایه افتخار شیرازی و ایرانی بلکه قاطبه علاقه مند به چنین حوزه‌های فرهنگی، علمی و هنری می‌باشد:

آفاق را گردیده‌ام مهر بتان ورزیده‌ام* بسیار خوبان دیده‌ام اما تو چیز دیگری
کتاب حاضر کوششی است در گردآوری و تدوین واژگان، اصطلاحات، گفته‌ها و متلک‌های شیرازی که مسلماً بدون وجود آثار ارزشمندی همچون دو جلد محمود سپاسدار، نقی بهروزی و حسین خدیش امکان پذیر نبود. پژوهشگر بزرگوار محمود سپاسدار در دو کتاب فرهنگ شیرازی خود با پژوهشی دانشورانه و چارچوبی علمی و درخور خواننده، اهتمام شایسته‌ای به خرج داده تا فرهنگ گفتاری شیراز را چه در لهجه و چه کاربرد به شکلی ایده آل معرفی نماید و ازین رهگذر سهم به سزایی در ابقا و حشر و نشر آن فرهنگ ایفا کند. متذکر شوم که در کتاب حاضر ممکن است به عباراتی برخورد که به نظر شیرازی صد در صد نیاید و همگان در کشور آن را بر زبان آورند که مراد از این دسته عبارات صرفاً آشنایی بیشتر با فرهنگ غنی گفتاری ایرانی بوده است که البته در بین آگاهان عرصه ادبیات شیرازی نامانوس نمی‌باشد.

این حقیر به واسطه آشنایی زیاد با لهجه و گفتار کازرونی سعی کرده‌ام در جاهایی سرکی هم به آن لهجه کشم که خالی از لطف نمی‌باشد یا به قول کازرونی‌ها یه ذره‌ی کازرنیم زدمه چیشش سی مرزش- Maz- Chishesh-Si- zAdAmeh-kazreni-yAm Zar-rey- (Ye- zAsh). امید است حاصل تلاش دو سال و اند اینجانب در معرفی فرهنگ گفتاری این مرز و بوم

به دل خواننده محترم نشیند. آب در پا را اگر نتوان کشید* هم به قدر تشنگی باید چشید
در اینجا لازم میدانم از حاج غلامعلی حق بین (بازنشسته علوم پزشکی، پیر غلام حسینی و پدر خانم بنده) و کاظم حسینی (محلّه شازده منصور) بابت یاری آنها در واکاوی واژگان و

اصطلاحات قدردانی قلبی نمایم. همچنین کوشش شده که تا حد ممکن اشتباهات حروفی و صفحه آرایی رفع و این تحفه درویش مقبول خوانندگان افتد که مسلماً باز هم تهی از لغزش و اشتباه نبوده و امید است دوستان به صفای باطن و نیک بینی در عین نکته بینی بر این حقیر ببخشایند، به فرموده حافظ:

کمال سر محبت ببین، نه نقص گناه* که هر که بی هنر افتد نظر به عیب کند

حسن خواجه ثنی

اردیبهشت ۱۴۰۰

www.ketab.ir